

Dupliek

Astrid Souren

In zijn reactie reageert Bröer op drie kernpunten in mijn bespreking van zijn proefschrift.

Allereerst gaat hij in op het door mij gesignaleerde methodologische probleem van de afbakening. In mijn bespreking zeg ik 'Bröer kiest ervoor om die uitingen over geluid mee te nemen, die aansluiten bij het dominante politiek discours'. In zijn repliek zegt Bröer daarover dat het gaat om een afbakening van het object, namelijk 'vliegtuiggeluid'. Het onderzoek richt zich op vliegtuiggeluiden en niet op de gehele geluidsomgeving. Dat lijkt me niet helemaal een adequate reactie, en wel om twee redenen. Allereerst suggereert Bröer dat zijn proefschrift gaat over vliegtuiggeluid, als een verschijnsel dat gedefinieerd wordt als productie van decibellen door vliegtuigen, onafhankelijk van uitlatingen door derden erover.

Dat is niet zo. Als het al over decibellen gaat, dan is dat ter verheldering van zijn betoog en het discours. Zijn proefschrift gaat over *discoursen*, en hij bakent dus met dat object ook een discours af. De tweede reden waarom ik de reactie minder adequaat vindt, is belangrijker. Bröer reflecteert niet op de implicaties van de gekozen afbakening, namelijk het vliegtuiggeluid zoals de overheid dat begrip hanteert. Er zijn vast meerdere implicaties te noemen, ik onderscheid er hier twee. Ten eerste impliceert die afbakening een uitsluiting van ander geluid in de omgeving van mensen en een uitsluiting van allerlei andere aspecten van de aanwezigheid van een vliegveld (stank, ruimtegebruik, toegenomen drukte). Beide uitsluitingen beperken de vindplaatsen van autonome discoursen, en die zou je gezien het gekozen theoretisch kader per se moeten willen vinden. De tweede implicatie is dat met de keuze voor een discours altijd de in dat discours besloten betekenis van vliegtuiggeluid wordt afgebakend. Het afbakenen van het begrip is minder triviaal dan het lijkt en ik mis in het proefschrift een grondige reflectie en doordenking van de implicaties van die afbakening.

Bröer gaat niet expliciet in op de ondertoon uit mijn recensie, namelijk dat het geformuleerde methodologische kader niet past bij wat Bröer eigenlijk wil, en wat hij veel rijker had kunnen laten zien. Het materiaal en de vele gesprekken die hij heeft gevoerd hadden ingezet moeten en kunnen worden om te laten zien hoe die beïnvloeding van beleving door beleid in zijn werk gaat. Gedwongen door het methodologische kader en de daarin geformuleerde hypothese komt dat materiaal niet uit de verf. Uit alles blijkt dat Bröer gefascineerd is door de wijze waarop beleidsdiscoursen beleving vormen. Ook als hij in reactie op het tweede punt uit mijn recensie schrijft over zijn huidig onderzoek wordt weer duidelijk dat hij in nieuw onderzoek ondersteuning vindt voor het idee dat beleid beleving vormt.

Mijn suggestie zou zijn voor dit type werk niet een hypothesetoetsend methodologisch kader te formuleren dat de suggestie wekt dat onderzocht wordt ‘of beleid beleving beïnvloedt’, maar een methodologisch kader dat recht doet aan het onderzoek, en een werkelijk kader biedt voor wat Bröer echt wil: laten zien dat beleid een wezenlijke rol kan spelen bij de totstandkoming van een persoonlijk discours. Het type werk dat Bröer doet: empirisch materiaal verzamelen om kritische vragen te stellen bij bestaande paradigma’s was een wat gedurfder methodologisch kader waard geweest.

Suggesties voor onderzoek passen niet goed in het kader van deze bespreking. Ik zou daar graag eens over sparren.

‘Allochtoon’ of ‘anti-sociaal’; wellicht meer overeenkomsten dan gedacht? Het proefschrift van Marleen van der Haar

Martijn van Lanen

Inleiding

Vanaf het ontstaan van het maatschappelijk werk als professie in Nederland houden maatschappelijk werkers zich bezig met mensen die, om de een of andere reden, niet voldoen aan de maatschappelijke standaard. Het ‘repareren’ van de afwijkingen van deze mensen was lange tijd de belangrijkste taak van het maatschappelijk werk. Sinds het midden van de vorige eeuw is hier echter verandering in gekomen. Vanuit de maatschappij ontstond een roep om de acceptatie van het onaangepaste; het zonder meer ‘repareren’ van dit onaangepaste werd steeds vaker beschouwd als paternalistisch en betuttelend. Vertrekken daar waar de cliënt staat – ‘linking up with where the client stands’, zoals Marleen van der Haar het in haar proefschrift noemt (2007: 97) – wordt het nieuwe devies. Cliëntgericht handelen vraagt uiteraard om maatschappelijk werkers die met de diversiteit van hun cliëntenbestand om kunnen gaan, en daarop kunnen inspelen. Van der Haar gaat in haar proefschrift specifiek in op de omgang van maatschappelijk werkers met cliënten van een allochtone afkomst.

De ‘bril’ die Van der Haar hierbij opzet, is die van het discours perspectief. Maatschappelijk werk, en de betekenissen die maatschappelijk werkers daaraan verbinden, worden geconstrueerd in de specifieke situaties waarin ze zich verhouden tot hun cliënten en hun collega’s. Deze dagelijkse interacties op de werkvloer beschouwt Van der Haar als lokale, professionele discourses. Deze discourses zijn daarnaast ingebed in een aantal van wat Van der Haar ‘macro’-discourses noemt; algemene en historisch ingebedde raamwerken, waarbinnen de lokale discourses vervolgens een plaats krijgen. Anders gezegd: profes-